

News and Notices

Mathematica Slovaca, Vol. 26 (1976), No. 4, 361--366

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/136130>

Terms of use:

© Mathematical Institute of the Slovak Academy of Sciences, 1976

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.



This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

NEWS AND NOTICES

PROFESOR JOSEF KOROUS SEDEMDESIATROČNÝ

FRANTIŠEK PÚCHOVSKÝ

Dňa 7. februára 1976 sa dožil sedemdesiatich rokov významný československý matematik profesor RNDr. Josef Korous, DrSc., vedúci Katedry matematiky Vysokej školy dopravnej v Žiline.

Profesor Korous sa narodil v Prahe roku 1906. Po maturite študoval v rokoch 1924—1928 matematiku a fyziku na vtedajšej Prírodovedeckej fakulte Karlovej univerzity. Počas štúdia bol žiakom profesorov Petra, Bydžovského, Kösslera, Závíška, Trkala a iných. Prednášky prof. Petra z matematickej analýzy mali vplyv na jeho ďalšiu vedeckú činnosť. Prof. Petr považoval jubilanta za jedného zo svojich najlepších žiakov.

Profesor Korous už v ôsmom semestri svojho štúdia 15. 6. 1928 získal doktorát prírodných vied na základe dizertačnej práce [1], ktorej výsledky su doteraz citované vo vedeckej literatúre. V októbri r. 1928 vykonal skúšku z poistnej matematiky a v decembri 1928 dosiahol učiteľskú spôsobilosť z matematiky a fyziky pre stredné školy.

V školskom roku 1929/30 študoval ako štipendista na univerzite v Göttingen v Nemecku, kde navštevoval okrem iného prednášky prof. Hilberta a Landaua.

Ešte počas štúdia bol zamestnaný ako zastupujúci asistent pre matematiku na Prírodovedeckej fakulte KU, potom ako zastupujúci asistent pre fyziku na ČVUT a od roku 1928 ako matematik vo vtedajšej Ústrednej sociálnej poisťovni.

V rokoch 1930—1934 bol asistentom matematiky na ČVUT v Prahe. Po vykonaní vojenskej prezenčnej služby pôsobil do roku 1953 ako stredoškolský profesor, z toho posledných šesť rokov ako riaditeľ gymnázia v Litvínove.

V roku 1953 bol ustanovený docentom na novozaloženej Vysokej škole železničnej v Prahe, kde v roku 1959 bol menovaný profesorom pre odbor matematika. Vedeckú hodnosť doktora fyzikálno-matematických vied dosiahol v roku 1962.

Po premiestnení Vysokej školy železničnej z Prahy do Žiliny a jej prestavbe na Vysokú školu dopravnú profesor Korous naďalej vedie Katedru matematiky a deskriptívnej geometrie, ktorú vybudoval. Na škole zastával rôzne akademické funkcie. Za zásluhy mu bolo r. 1964 udelené vyznamenanie mesta Žiliny.

Profesor Korous viedol v rokoch 1966—1968 novozaloženú Katedru matematickej analýzy na Prírodovedeckej fakulte Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach. V období 1969—1970 bol vedúcim Katedry matematiky na Strojnej fakulte ČVUT v Prahe. Od 1. októbra 1970 pôsobí znovu na Vysokej škole dopravnej v Žiline. Je nositeľom čestného titulu „Vzorný učiteľ“.

Ťažisko vedeckej činnosti prof. Korousova spočíva v štúdiu vlastností ortogonálnych polynómov, ktoré sú veľmi významné pre matematiku a jej aplikácie vo fyzike, technických vedách a inde. Prof. Korous obohatil teóriu ortogonálnych polynómov mnohými výsledkami. Problémy, ktoré rozriešil, sú veľmi

obťažné a ich riešenie vyžaduje hlboké a rozsiahle vedomosti z najrozmanitších odborov matematiky, najmä z teórie diferenciálnych rovníc, teórie funkcií realnej a komplexnej premennej, teórie integrálu, teórie množín a algebry.

Vo väčšine svojich prác o ortogonálnych polynómoch prof. Korous sa sústreďuje na problémy spojené s rozvojom funkcií do nekonečných radov týchto polynómov. Dokazuje ekvikonvergenciu rozvojev podľa určitých tried ortogonálnych polynómov s príslušnými Fourierovými radmi. Niektoré vety tykajú sa konverencie podľa Cesàrových stredov a taktiež problematiky asymptotických vzorcov pre ortogonálne polynómy.

K významným výsledkom prof. Korousova o ortogonálnych polynómoch patrí veta, ktorá je známa pod názvom Korousova veta [3]. V tejto vete sú vyjadrené ortogonálne polynómy s danou váhou pomocou ortogonálnych polynómov s inou váhou. Touto vetou sa zaoberá napr. T. Frey vo svojej práci Sur un théorème de Korous, Acta Math. Acad. Hung. 1957; a tiež J. A. Anderson v článku On a theorem of Korous, Proc. Roy. Soc. Edinburgh 15, 1966.

Výsledky z prác [1] a [2] sú zobecnené v prácach [4], [5], [8], [9] a [10]. Uvažujú sa v nich polynomy ortogonálne v intervaloch $(0, +\infty)$ a $(-\infty, +\infty)$ s váhami

$$(a+x^2)^\alpha \cdot e^{-x^2+\beta x},$$

kde $a > 0$ a α, β sú reálne čísla;

$$\exp(-x^{2r} + Q(x)),$$

kde $r > 0$ je celé číslo a $Q(x)$ polynóm stupňa najviac $2r$. Táto problematika sa predtým v literatúre nevyskytovala.

V prácach [6] a [11] profesor Korous sa zaoberá zovšeobecnením Fourierových radov a problémom Sturmovým—Liouvilleovým. Výsledky práce [6] sa aplikujú najmä v elektrotechnike.

Teraz prof. Korous zaoberá sa problematikou zovšeobecnených ortogonálnych polynómov

Práce prof. Korousova prinášajú cenné výsledky pre matematickú analýzu. Sú vysoko hodnotené doma aj v zahraničí. Citujú sa vo všetkých monografiách o ortogonálnych funkciách napr. G. Szegő: Orthogonal polynomials, G. Aleksits: Konvergenzprobleme der Orthogonalreihen, D. Jackson: Orthogonal polynomials, a iné. Niektoré výsledky cituje tiež I. P. Natanson vo svojej knihe „Konstruktivnaja teorija funkcij“.

Okrem svojich vedeckých prác uverejnil prof. Korous rad článkov a recenzií z matematiky a jej metodiky. Vydal 13 učebných textov pre poslucháčov. Zúčastňuje sa aj na viacerých akciách, ktorých cieľom je zintenzívniť matematický život na Slovensku aj v CSSR. Veľkú pozornosť venuje výchove mladých vedeckých pracovníkov, mnohí z jeho vedeckých aspirantov ďalej rozvíjajú výsledky prác prof. Korousova. Medzi jeho žiakov patria okrem iných M. Benický, J. Hylán, F. Puchovsky, V. Urban, A. Urbanec.

Jubilant sa dozíva svojich sedemdesiatin pri plnom zdraví a vynikajúcom pracovnom elane. Siroká obec československých matematikov praje profesorovi Korousovi dobrú zdravú a ťažko úspechov v ďalších rokoch života.

ZOZNAM PUBLIKÁCIÍ

A. Pôvodné vedecke práce

- [1] O rozvoji funkcií jedného reálneho promenného v rade Hermiteových polynómov. Ročník II. třídy České akademie věd v Praze 1928, čís. 11, 1—34.
- [2] O řadách Laguerrových polynómov. Rozprawy II. třídy České akademie věd v Praze 1928, čís. 40, 1—23.

- [3] O rozvoji funkci reálné proměnné v řadu jistých ortogonálních polynomů. Rozpravy II. třídy České akademie věd v Praze 1938, čís. 1, 1—12.
- [4] Über Reihenentwicklungen nach verallgemeinerten Laguerreschen Polynomen mit drei Parametern. Věstník Král. české společ. nauk, třída matematicko-přírodovědecká, Praha 1937, XIV, 1—26.
- [5] Über Entwicklungen der Funktion einer reellen Veränderlichen in Reihen einer gewissen Klasse orthogonaler Polynome im unendlichen Intervalle. Věstník Král. české společ. nauk, třída matematicko-přírodovědecká, Praha 1937, XV, 1—19.
- [6] On a generalization of Fourier series. Časop. pěstov. mat. a fysiky 71, 1946, 1—15.
- [7] O rozvoji funkci jedné reálné proměnné v řadu jistých ortogonálních polynomů. Strojnícky sborník technicko-vědecké práce pracovníků Vysoké školy železniční v Praze, svazek 17, Praha 1957, 45—52.
- [8] O asymptotických vzorcích pro ortogonální polynomy v konečném intervalu. Sborník Vysoké školy železniční, stavební fakulta Praha 1957, 61—109.
- [9] O jistém zobecnění Hermiteových polynomů. Sborník Vysoké školy dopravní, Fakulta provozu a ekonomiky dopravy, Praha 1960, 49—117.
- [10] O jisté třídě ortogonálních polynomů. Vyjde ako súčasť diela Some generalizations of orthogonal polynomials.
- [11] Disperse charakteristických hodnot operátorů. Vyjde v sborníku Vysoké školy dopravní.
- [12] O konvergenci řad ortogonálních polynomů. Sborník IV. vědecké konference Vysoké školy dopravní, str. 25—35.

Do tlače sú zadané práce :

On a generalization of Hermite's polynomials. 40 strán

On convergence of orthogonal polynomials. 25 strán

B. Odborné práce a referáty

- [1] Remarque a propos de l'article de M. Pólya concernant la déduction de la loi des erreurs de Gauss. Aktuárské vědy, ročník I, Praha 1930, 37—41.
- [2] Niekoľko metodických článkov v časopise Matematika ve škole.
- [3] Asi 60 referátov a prednášok poriadaných JČMF, z ktorých niektoré pojednávajú o pôvodných prácach autorových.
- [4] Referát na zjazde československých matematikov 1954 „O jisté třídě ortogonálních polynomů a jejich užítí k řešení Sturm-Liouvilleova problému“.

C. Učebné texty

- [1] Matematika, diel I—VI, SNTL, Praha 1954—1956.
- [2] Úvod do vyšší matematiky. SNTL Praha 1957.
- [3] Počet diferenciální. SNTL Praha 1957.
- [4] Úvod do nauky o funkcích komplexní proměnné. SNTL Praha 1957.
- [5] Lebesgueův integrál a Fourierovy řady. SNTL Praha 1958.
- [6] Ortogonální funkce. SNTL Praha 1959.
- [7] Základy vyšší matematiky. SNTL Praha 1962.

PROFESOR M. GREGUŠ PÄTĎESIATROČNÝ

Dňa 22. decembra 1976 sa dožíva svojich päťdesiatin profesor RNDr. Michal Greguš, DrSc. Jeho životné osudy sú úzko späté s prevratnými zmenami, ktoré sa po oslobodení uskutočnili na Slovensku a ku ktorým aj on prispel svojim podielom.

Pochádza zo železničarskej rodiny. Vysokoškolské štúdia matematiky a fyziky absolvoval na Prírodovedeckej fakulte vtedajšej Slovenskej univerzity v Bratislave v rokoch 1946—1950. Po krátkom účinkovaní na SVŠT a VTA v Brne prišiel v roku 1963 na Prírodovedeckú fakultu UK a od toho času nepretržite pôsobí na tejto fakulte. V roku 1957 obhájil na Prírodovedeckej fakulte UJEP v Brne hodnosť kandidáta fyzikálno-matematických vied a na tej istej fakulte v r. 1965 hodnosť doktora matematicko-fyzikálnych vied. Docentom matematiky sa stal ro. 1959 a profesorom matematiky r. 1965. Neskôr sa stal vedúcim Katedry matematickej analýzy. Dlhو pôsobil ako člen vedeckej rady PFUK, člen kolégia ČSAV a SAV, člen redakčnej rady *Mathematica Slovaca*, *Acta Facultatis Mathematicorum* a *Pokrokov*.

Záslužná je aj verejná činnosť prof. Greguša. Okrem celého radu dôležitých funkcií zastával funkciu prodekana a dekana PFUK ako aj funkciu prorektora Univerzity Komenského. V rokoch 1968—1973 pôsobil ako námestník povereníka SNR, neskôr ako námestník ministra školstva SSR. Od r. 1973 zastáva funkciu vedúceho čs. stálej misie pri UNESCO v Paríži vo funkcii veľvyslancu.

Pečagogicko-výchovná činnosť prof. Greguša sa vyznačuje blízkym vzťahom k študentom a úsilím o maximálnu zrozumiteľnosť. V jeho seminári z teórie diferenciálnych rovníc sa vychovalo viacero dobrých matematikov.

Prof. Greguš publikoval vyše tridsať vedeckých prác v domácich a zahraničných časopisoch. Vo svojich vedeckých prácach sa zaoberá teóriou lineárnych diferenciálnych rovníc tretieho a vyšších rádov. Vychádzal pritom z teórie disperzií, ktorú pre lineárne diferenciálne rovnice 2. rádu vytvoril akademik O Borůvka. Odvodil vlastnosti väzkov riešení lineárnej diferenciálnej rovnice 3. rádu, ich vzťahy k rovniciam 2. radu a pomocou nich našiel oscilatorické vlastnosti riešení tejto rovnice. Inými metódami odvodil postačujúce podmienky pre disjunkovanosť a úplnú oscilatoričnosť riešení rovnice 3. rádu. Ďalšia skupina prác M. Greguša sa zaoberá okrajovými úlohami pre rovnice 3. rádu obsahujúce jeden alebo dva parametre. Zaviedol pojem Greenovej funkcie pre viacbodové okrajové úlohy. Mnohé svoje výsledky zovšeobecnil pre kvazilineárnu rovnicu 3. rádu a pre lineárnu diferenciálnu rovnicu n -teho rádu. Výsledky prof. M. Greguša sú citované v mnohých prácach domácich a zahraničných autorov.

Profesor Greguš sa podieľal aj na popularizácii matematiky, kde okrem iného napísal v Malej encyklopédii matematiky stať o diferenciálnych rovniciach. Je nositeľom štátneho vyznamenania „Za zásluhy o výstavbu“.

K životnému jubileu celá matematická obec profesorovi Michalovi Gregušovi srdečne blahožela a praje mu pevné zdravie, aby mohol aj naďalej pokračovať v svojej zásluznej práci.

Valter Seda

DOCENT BADIDA PÄŤDESIATROČNÝ

Dňa 21. augusta 1976 sa dožíva päťdesiatich rokov RNDr. Ján Badida, CSc., docent Vysokej školy technickej v Košiciach. Jeho život je naplnený prácou a činnosťou vo sfére politicko-spoločenskej, vedecko-odbornej, pedagogickej i organizačnej. Ako osemnásťročný vstupuje do I. československého armádneho zboru v ZSSR a je ťažko ranený v bojoch o Liptovský Mikuláš. Po návrate z vojenskej služby sa vracia do rodnej obce Trnava pri Laborci v okrese Michalovce. V rokoch 1947—50 pôsobí v Michalovciach ako tajomník mestského, neskôr okresného výboru Zväzu protifašistických bojovníkov. Nasledujúce roky 1950—54 venuje štúdiu matematickej analýzy na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, kde neskôr aj získava vedeckú hodnosť kandidáta fyzikálno-matematických vied (1966) a akademický titul RNDr. (1967). Od roku 1954 pracuje na Vysokej škole technickej v Košiciach, najprv ako asistent, neskôr ako odborný asistent (1957—70) a docent (doteraz). Počas svojho pôsobenia na Banickej fakulte VŠT (1962—1971) viedol tamojšiu Katedru matematiky a deskriptívnej geometrie. Od školského roku 1971/72 po reorganizácii katedier matematiky na VŠT pôsobí ako vedúci Katedry matematiky Strojníckej fakulty VŠT.

Počas štúdia i neskôr zastával doc. Badida veľký počet politických a spoločenských funkcií. Z jeho súčasných funkcií spomeňme aspoň dve: od r. 1971 je členom Ústredného výboru KSS a prorektorom VŠT. Pracoval aj ako funkcionár JČMF (1962—64). Bol členom Vedeckého kolégia matematiky SAV, od r. 1975 je členom Komisie pre matematiku pri Vedeckom kolégiu SAV pre matematiku, fyziku a elektrotechniku.

Vedecká činnosť doc. Badidu sa zameriava na algebru a je tematicky výrazne koncentrovaná na vyšetrovanie asociatívnych operácií na triedach zväzov a l-grúp. Tejto problematike je venovaná jeho kandidátska dizertačná práca (1965), habilitačná práca (1969) i séria siedmich pôvodných vedeckých prác (1963—72). Okrem toho doc. Badida napísal tri skriptá, ktoré vydalo edičné stredisko VŠT Košice.

Svojím celkovým pôsobením ukazuje doc. Badida cestu, ako možno zvládnuť neľahkú úlohu spájania celospoločenskej angažovanosti s tvorivou prácou vedeckého a pedagogického pracovníka. Za svoju mnohostrannú činnosť obdržal jubilanť celý rad vyznamenaní. Roku 1946 mu udelili Šc. vojnový kríž 1939, Čs. vojenskú medailu za zásluhy II. stupňa a Rad SNP II. triedy. Je nositeľom štátneho vyznamenania Za zásluhy o výstavbu (1971). Okrem toho bol poctený radom ďalších uznání za činnosť v školstve, spoločenských organizáciách a za rozvoj mesta Košíc.

Oslávencovi, ktorý si v návale zodpovednej práce len ťažko nájde čas na oslavy, poprajme menom čitateľov nášho časopisu mnoho úspechov v ďalšej práci.

Juraj Bosák

K PÄTĎESIATKE DOCENTA JUCOVICA

Dňa 6. augusta 1976 slávi 50. výročie narodenia matematik a pedagóg doc. PgDr. Ernest Jucovič, DrSc., rodák z Liptovského Hrádku. Po absolvovaní Pedagogickej fakulty Karlovej univerzity v Prahe (1946—50) pracuje v Prahe najprv ako učiteľ 1. strednej školy a od r. 1951 ako odborný redaktor Štátneho nakladateľstva. Dlhé obdobie svojho života (1953—66) strávil na Vysokej pedagogickej škole v Prešove (ktorá bola neskôr premenená na Pedagogickú fakultu Univerzity Pavla Jozefa Šafárika). Tu pôsobí najprv ako odborný asistent neskôr ako zástupca docenta (1959—62) a potom ako docent (habilitoval sa 1961 na Vysokej škole technickej v Košiciach). Od roku 1966 pracuje ako docent Prírodovedeckej fakulty UPJŠ v Košiciach. Akademickú hodnosť PgDr. získal na Karlovej univerzite 1950, vedeckú hodnosť kandidáta fyzikálno-matematických vied v Slovenskej akadémii vied (1966) a doktorát fyzikálno-matematických vied v Československej akadémii vied (1974).

Ťažisko jubilantovej práce spočíva vo vyučovaní geometrických disciplín a vo výskume v kombinatorickej geometrii a príbuzných oblastiach. Významná je však aj činnosť menovaného na poli vedeckej výchovy. Docent Jucovič prostredníctvom študentských vedeckých kružkov ašpirantúr a vedeckeho seminára postupne sústredil okolo seba kolektív nadaných mladých výskumníkov, ktorému sa podarilo rozriešiť niekoľko obťažných problémov, ktoré boli predmetom intenzívneho štúdia i na viacerých zahraničných pracoviskách. Tu treba spomenúť najmä rozsiahly komplex p o existencii mapy s predpísanými stenovými a vrcholovými vektormi realizovateľnej na súvislej orientovateľnej uzavretej ploche daného rodu.

Publikačná činnosť docenta Jucoviča zahŕňa vyše 30 pôvodných vedeckých článkov z geometrie a teórie grafov a niekoľko metodických článkov. O svojich výsledkoch referoval na mnohých domácich i zahraničných konferenciách. Jeho výsledky sú citované v ôsmich vedeckých monografiách (napr. v známych knihách B. Grünbauma *Convex polytopes* a C. Bergeho *Graphs and hypergraphs*) a vo viac než 30 prácach významných zahraničných matematikov.

Popri dlhoročnom vedení katedry matematiky v Prešove (1959—66) i v Košiciach (doteraz) a vedení kombinatorického seminára zastával i zastáva rad zodpovedných funkcií, napr. pri organizácii Matematickej olympiády, v Jednote československých matematikov a fyzikov, v čs. narodnom komitáte pre vyučovanie matematiky, v redakčnej rade časopisu *Matematika ve škole* atď.

Je predčasné sa snažiť o celkové zhodnotenie diela vytvoreného doc. Jucovicom, ktorý je uprostred tvorivej práce. Dnes sa uspokojme s pránim, aby sa docentovi Jucovicovi podarilo realizovať svoje ďalšie tvorivé plány v prospech nasej matematiky

Juraj Bosak